

Minedrift

DEN MONGOLSKE ULV VÅGNER

Verdens hurtigste vækst og næsten udtømmelige naturressourcer. Men Mongoliets økonomiske boom har en bagside.

AF JOHAN AUGUSTIN, ERDENET OG ULAN BATOR
FOTOS: JONAS GRATZER

ØKONOMIEN BULDRER AFSTED I MONGOLIET, MEN FRUGTEN AF VÆKSTEN ER FORBEHOLDT DE FÅ.

“DET ER MINEDRIFTEN, der har opbygget Erdenet,” siger en ung mand, der er i gang med at laste 50-kilos sække med kalk ind i en lastbil.

Lyden i fabrikken i udkanten af Mongoliets næststørste by, Erdenet, er øredøvende. Her arbejder manden, der ikke vil opgive sit navn, 12 timer om dagen, syv dage om ugen. Skorstenene udspyr en gullig røg, der lugter af kemikalier, og det meste af området er dækket af et tykt lag skidt.

Selskabet købte jorden af regeringen og fremstiller kalk af knust kalksten. Det giver arbejde til flere end 20 mennesker, fortæller manden. Han tjener mere, end han ville have gjort ved at holde kvæg, og hans historie er ikke enestående; samme tendens ses over resten af landet – mennesker opgiver deres gamle livsstil for i stedet at tage arbejde inden for minedrift eller i byerne.

For ti år siden var der kun få gers (nomadetelte) i området, men fordi en af verdens største kobberminer ligger i Erdenet, er byen nu vokset til at huse op imod 100.000 indbyggere, hvoraf 8.000 arbejder i minen, der har været i drift i 35 år – og som nu ejes af et russisk-mongolsk firma.

HURTIG URBANISERING

I dag ligger store, nybyggede varehuse side om side med farvestrålende beboelsesejendomme omgivet af høje kraner. Ligesom i hovedstaden Ulan Bator breder slummen sig i udkanten af Erdenet, udviklingen går for hurtigt. Det er ikke alle, der har råd til at betale for en lejlighed – de flytter simpelthen deres gers fra landsbyen til byernes slumområder.

“

Pengene når jo ikke ud til os. Det er ganske få, der har råd til fine biler og dyre lejligheder.

Choindornyam Jargalsaikhan,
20 år

Erdenets kobbermine genererer en stor del af landets BNP gennem kobbereksperten til Kina og Rusland, og det anslås, at man vil kunne udvinde det værdifulde metal på stedet i mindst 30 år endnu.

Det er imidlertid i hovedstaden Ulan Bator, at de hurtigste forandrin-

GANG I VÆKSTEN

- Mongoliet har store naturressourcer i form af kobber, guld og jordartsmetaller til tele- og datateknik.
- Regeringen satser på at øge investeringerne inden for minedrift, at udvikle den forsømte infrastruktur og at gennemføre yderligere privatiseringer.
- Den kraftige vækst var i 2012 på over 17 procent, hvilket gjorde den til verdens højeste, men i 2013 var den faldet til 11 procent.
- Den stærke økonomi kaldes populært “den mongolske ulv” og er stærkt afhængig af landbruget.
- Økonomien er følsom over for klimaforandringer og naturkatastrofer, og begge dele er almindeligt forekommende.
- Turismen øges i Mongoliet, en halv million turister besøger hvert år landet.

ger finder sted, her går urbaniseringen så hurtigt, at infrastrukturen og byggeriet ikke kan følge med. Halvdelen af byens indbyggere bor efter sigende i slumområderne, der synes at brede sig i det uendelige på græsstepperne, der omgiver byens lille centrum med de moderne skyskrabere.

Det økonomiske boom har betydet hurtige penge for et lille udsnit af befolkningen. Der er blevet investeret i mineindustrien, og man har privatiseret, men endnu ikke i ren energi, og Ulan Bator ligger øverst på listen over verdens mest forurenede byer.

“Regeringen undersøger mulighederne inden for sol- og vindenergi, men det går langsomt. Kul er stadig den primære energikilde, og det mærkes især om vinteren, hvor luften er møgbeskidt,” siger Anand Nyamdavaa, en konsulent med tilstrækkelig god økonomi til at betale for en lejlighed til sig selv og familien i “UB”s (Ulan Bators kælenavn) centrum.

I 1978 – det år, Anand Nyamdavaa blev født – var der 600.000 indbyggere i UB, i dag bor der mere end dobbelt så mange i byen.

“Folk fyrer med koksbrætter derhjemme, det er værst i slummen. Vi er nødt til at finde nye måder at producere energi på,” fortsætter han.

Trafikken igennem UB står næsten stille, der er trafikpropper overalt, og de store, sorte fihjulstrækkere, som udgør hovedparten af bilmaterien, har svært ved at komme fremad. Kulkraftværkerne sender ufiltreret røg ud af skorstenene ikke langt fra den nyasfalterede vej.

Lige uden for centrum, hvor det 24. forstadsområde, der regnes for et af de værste slumdistrikter, begynder, henter 20-årige Choindornyam Jargalsaikhan, vand i store plastdunke ved en offentlig brønd – det er den eneste måde, man kan skaffe sig vand på i slummen.

På spørgsmålet om, hvad han mener om det økonomiske boom, der har nået Mongoliet, griner han bare.

“Pengene når jo ikke ud til os. Det er ganske få, der har råd til fine biler og dyre lejligheder,” konstaterer han.

Choindornyam Jargalsaikhan vil gerne studere logistik i udlandet, men vil som de fleste andre mongoler vende tilbage til hjemlandet.

“Der er brug for arbejdskraften her. Jeg vil arbejde for en transportvirksomhed og bidrage med det, jeg kan.”

MINEDRIFTSFORBANDELSEN

Den asiatiske udviklingsbank Asian Development Bank, der har til formål

at bekæmpe fattigdommen i Asien, har kontor i UB, og her har den tyske økonom Jan Hansen arbejdet de seneste to år.

Han fortæller om det økonomiske boom, der nåede landet for ni år siden på grund af kobberfundene. Kinas import af naturressourcer har bidraget til, at Mongoliets BNP stiger støt.

“Andelen af fattige udgjorde 35 procent af befolkningen helt frem til 2010, men det tal er nu faldet til 26 procent, i takt med at pengene er nået længere ud i samfundet,” siger Jan Hansen.

“

Kul er stadig den primære energikilde, og det mærkes især om vinteren, hvor luften er moglebeskidt.

Anand Nyamdavaa,
konsulent

Han mener, at mineindustrien “af og til tænker kortsigtet”.

“Lande med store naturressourcer kommer ofte galt af sted, se bare på visse afrikanske lande.”

Et af de største problemer i Mongoliet er korruptionen. Dette bliver særlig tydeligt i Ulan Bator, hvor mange statsansatte embedsmænd og ansatte inden for mineindustrien har råd til at købe eksklusive bilmærker. Ejerne af disse klenodier oplever meget ofte, at irriterede indbyggere ridser bilernes lak.

“I Norge, for eksempel, får almindelige mennesker i høj grad del i oliepengene. I Mongoliet får det store flertal meget mindre,” fortsætter Jan Hansen.

På trods af de store problemer mener han imidlertid, at det er gået den rigtige vej. Man ser ikke længere de gadebørn, der plejede at tigge på gaderne i hovedstaden – det er lykkedes regeringen at mindske den mest åbenlyse fattigdom.

“Man bygger veje til Rusland og vil øge handlen med Korea, Japan og Kina,” siger Jan Hansen.

Han lægger vægt på, at der skal findes en fornuftig balance mellem økonomisk vækst og sociale fremskridt.

“Det gælder ganske enkelt for regeringen om at undgå minedriftsforbandedsen.”

DET BESKIDTE, SORTE GULD

Under det kuperede steppelandskab gemmer sig en anden naturressource, som samtidig er Mongoliets primære energikilde, og som i 2011 overhalede kobber som eksportvare: kul.

Tre timer med en fihjulstrucken jeep nord for UB ligger minen Sharyn Gol. Minen har produceret kul i 47 år og drives nu af private investorer fra en række lande. Med sine 385 ansatte mongoler betragtes minen som en af de vigtigste virksomheder i området.

På det store whiteboard på sikkerhedschef David Mundy's kontor står sikkerhedsreglerne omhyggeligt noteret. Mundy, der er headhunter fra Skotland, har været her i et år og har mange års erfaring fra mineindustri i en række forskellige lande. Han har ansvaret for, at der ikke sker ulykker, og han fortæller, at de ansatte, der alle sammen er mongoler, er medlemmer af fagforeningen og arbejder på internationale vilkår – hvilket blandt andet betyder en 40 timers arbejdsuge og en månedsløn på 600 dollars – “som fortsat vil stige”.

“Mongoliet oplever et stort økonomisk boom takket være naturressourcerne. Vi begynder snart at eksportere kul til Kina og Rusland – alt dette kræver, at man ved, hvad man laver,” siger David Mundy.

På spørgsmålet om, hvorvidt regeringen og de ansvarlige investorer ved, hvad de laver, bliver han tavs et øjeblik.

“Det må de lære,” siger han så. Længst nede i den åbne kulmine 180 meter under jorden er landskabet

over 50 års NGO-erfaring **raptim**

member of **raptim** network

værdi for pengene
personlig service
stor fleksibilitet

“Vi har en tillidsfuld og god dialog med Uнитар Rejser, og vi kender hinanden godt efterhånden. I dag har jeg det sådan, at når jeg ringer til Uнитар Rejser, er det som at bede en kollega om hjælp

Eva Madsen
personalekonsulent, Danmission

Tlf. 8723 1230
Garmestervej 20A • 8600 Silkeborg
www.unicarrejser.dk • raptim@unicar.dk

Unitas Rejser
Mere end rejser

sort. Her minder om månens overflade med åbne kratere – hvor grundvandet bobler af metangas, der siver frem. Lastbiler af mærket Komatsu kører i pendulfart døgnet rundt og forgifter luften med støvskyer af kulpartikler. Kolossale russiske gravkøer, fra dengang Sovjetunionen udvandt kullet i minen, vrister kullet løs fra væggen med deres slæbegrabber. Sorte gribbe patruljerer i luften ovenover.

“For nylig faldt en hest om her. Gribbene åd så meget, at de ikke kunne komme på vingerne i flere dage efter,” griner David Mundy.

ØDELAGT NATUR

Mongoliet – der er kendt for sine øde vidder og sin smukke natur, har på mange måder fået forandret sit landskab på grund af minedriften. Som for eksempel her i distriktet Sharyngol (samme navn som minen har), hvor gravkøerne har arret terrænet – måske for tid og evighed.

Landet har indført en lov, der foreskriver, at mineselskaberne har pligt til at genskabe området efter indgrebene, men hvis den pågældende virksomhed går konkurs, er der ingen, der

“

Længst nede i den åbne kulmine 180 meter under jorden er landskabet sort. Her minder om månens overflade med åbne kratere – hvor grundvandet bobler af metangas, der siver frem. Lastbiler af mærket Komatsu kører i pendulfart døgnet rundt og forgifter luften med støvskyer af kulpartikler.

overtager dette ansvar. Det er tilfældet mange steder i landet, blandt andet i Sharyngol: forladte miner i en skamferet natur.

Men mange mener, at der ikke er nogen anden vej at gå. Ifølge David Mundy er kul “en nødvendig energikilde for Mongoliet”, og han vurderer, at der er kul i Sharyn Gol-minen 15-20 år endnu, men allerede nu er man begyndt at se sig om efter nye steder i området at bryde kul. Regeringen er også begyndt at interessere sig for grønne energikilder, men der er lang vej igen, mener Mundy.

“Landet er ikke parat til alternative energikilder endnu. Her kan blive minus 40 grader om vinteren, og så er det ikke nok med solenergi og vindkraft!”

Oversat af Julie Top-Nørgaard

MONGOLIETS IMPORT OG EKSPORT

• Rusland investerer stort i Mongoliets mineindustri, og mere end en tredjedel af Mongoliets import kommer fra Rusland, men kun cirka tre procent af eksporten går til nabolandet.

• Derimod ejer Kina – med 85 procent af eksporten fra Mongoliet – eksportmarkedet, og det er de kinesiske investeringer i mine- og byggeindustri, der har forårsaget den stærke vækst.

• Også forholdet til USA er godt, og Japan er en vigtig handelspartner. Tekstiler, især kashmir-uld, er en stadig mere efterspurgt vare i Europa.

• I 2012 øgedes minedriften med ni procent, som dermed udgjorde 89 procent af den samlede eksport.

MINEDRIFTEN I MONGOLIET SKABER NYE ARBEJDSPLADSER, MEN ØDELÆGGER MILJØET.